MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tal-21 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 1312/1999/1

Anna mart Raymond Vella u l-istess Raymond Vella g]al kull interess li jista' jkollu
versus
ST Microelectronics (Malta) Limited

Din il-kaw\a hija dwar in`ident meta l-attri`i we[[g]et fuq il-post tax-xog]ol.
I`-`itazzjoni tg]id illi fit-22 ta' Settembru 1996, waqt li kienet qieg]da ta]dem g]as-so`jetà konvenuta f'fabbrika tas-so`jetà konvenuta, l-attri`i tfixklet f'*cables* li ma kinux mg]oddija sew minn ta]t l-art u t]allew ji[ru mas-saqajn, waqg]et u [iet fuq *bin* tal-metall li we[[ag]ha sew f'idha x-xellugija.
Billi qieg]da tg]id illi dan l-in`ident se]] bi ]tija tas-so`jetà konvenuta, li ma]aditx]sieb sew li t]ares is-sa]]a tal-]addiema tag]ha, i\da g]alxejn sej]itilha biex tag]mel tajjeb g]ad-danni, l-attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti, wara li tg]id illi s-so`jetà konvenuta ta]ti talli korriet l-attri`i u [arrbet di\abilità permanenti, tillikwida d-danni ta' l-

attri`i u tikkundanna lis-so`jetà konvenuta t]allas lill-attri`i d-danni hekk likwidati flimkien ma' l-ispejje\, fosthom dawk ta' \ew[ ittri bonarji u ta' ittra uffi`jali.

Is-so`jetà konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. hi xejn ma ta]ti g]all-in`ident tat-2 ta' Settembru 1996 g]ax hi ipprovdiet "*a safe system of work*" g]all-]addiema tag]ha;
2. l-in`ident se]] bi ]tija ta' l-attri`i; u
3. l-attri`i ma sofrietx minn [rie]i li ma tfieqx minnhom, u lanqas [arrbet danni.

L-in`ident li wassal g]al din il-kaw\a se]] hekk:

L-attri`i dak i\-\mien kienet ta]dem b]ala *machine operator* mas-so`jetà konvenuta. Xog]olha kien li t]addem makni li jag]mlu l-*microchips*. F'xi t-3.00 *a.m.* jew ftit wara tat-22 ta' Settembru 1996 l-attri`i kienet qieg]da t]addem il-makni li kienet responsabbli g]alihom hi u wkoll dawk ta' *operator* ie]or li dak il-]in kien qed jie]u *break*. Dak il-]in we]let *chip* f'wa]da mill-makni u kellha tinqala' bl-idejn. Biex til]aq il-parti tal-makna fejn kienet we]let i`-*chip* l-attri`i kellha titla' fuq si[[u. Hekk kif qalg]et i`-*chip*, l-attri`i ni\let minn fuq is-si[[u i\da hekk kif kienet sejra tag]ti pass sieqha we]litilha f'xi *cables* li kienu jikkomunikaw makna ma' o]ra, waqg]et, [iet fuq *bin* tal-metall u we[[g]et il-polz t'idha x-xellugija max-xifer tal-*bin*. Damet xi g]axar xhur wara li korriet qabel ma marret lura g]ax-xog]ol.

Dawn il-*cables* li tfixklet fihom l-attri`i ikunu]er[in mill-makni — [ieli wkoll aktar minn *cable* wa]da minn kull makna — u je]lu ma' pilastru kwadru \g]ir, qisu serratizz,]iere[mill-art li jkollu *sockets* fejn je]lu dawn il-*cables*. G]alhekk dawn il-*cables* g]al xi parti mit-tul tag]hom — fejn jo]or[u mill-makni u fejn je]lu mal-pilastru — ikunu maqtug]in mill-art, u jkollhom xi tul ukoll ma' l-art.

Illum is-sistema nbidel, u n-numru ta' *cables* ji[ru naqas g]ax u]ud minnhom ig]addu minn ta]t l-art.

Fil-fehma tal-qorti huwa ovvju illi meta hemm *cables* ji[ru ma' l-art, f'post fejn il-]addiema bilfors ikollhom imorru minn post g]al ie]or biex ila]]qu mal-makni, u, fil-ka\ tallum, biex jaqilg]u *chips* li je]lu —]a[a li, milli jidher, kienet ti[ri sikwit — il-perikolu li xi]add jitfixkel f'xi wa]da minn dawn il-*cables* huwa possibbiltà. Meta possibbiltà ta' perikolu tibqa' hemm g]al jum wara ie]or issir probabbiltà aktar milli biss possibbiltà. Fil-ka\ tallum, meta tqis illi l-attri`i kellha

tla]]aq mhux biss mal-makni tag]ha i\da wkoll ma' dawk ta' se]ibha li kien illarga biex jie]u *break*, u g]alhekk, biex tag]mel xog]ol li normalment jag]mlu tnejn, kellha t]affef ir-ritmu, dak li qabel kien biss possibbli u sar probabbli, x'aktarx illi jsir inevitabbli, jekk mhux illum g]ada, u jekk mhux g]ada, pitg]ada.
G]alhekk fil-postijiet tax-xog]ol ma tistax tafda illi]add ma hu ser ikollu mument ta' nuqqas ta' attenzjoni jew ta' distrazzjoni, u trid ta]seb minn qabel biex dak li jista' jkun ta' perikolu tne]]ih qabel ma jwe[[a' xi]add, u mhux wara. Ma tridx wisq dehen u g]aqal biex tifhem li *cables* ji[ru mas-saqajn f'post fejn hemm moviment biex tmur minn makna g]al o]ra huma perikolu \ejjed.
Is-so`jetà konvenuta ma ]aditx ]sieb telimina dan il-perikolu qabel ma we[[g]et l-attri`i, u g]alhekk fil-fehma tal-qorti naqset milli tara li l-]addiema tag]ha ja]dmu f'ambjent kemm jista' jkun nieqes minn perikolu.
Is-so`jetà konvenuta ftit li xejn ma argumentat illi l-ambjent tax-xog]ol huwa nieqes minn perikoli \ejda, u aktar qieg]da tistrie] fuq argument kontra l-kredibbiltà ta' l-attri`i.
Is-so`jetà konvenuta trid illi l-attri`i ma titwemminx g]ax, waqt li quddiem il-qorti xehdet illi tfixklet hekk kif ni\let minn fuq is-si[[u, lill-espert mediku qaltlu illi waqg]et minn fuq is-si[[u. Dan, fil-fehma ta' din il-qorti, huwa argument dg]ajjef g]all-a]]ar. Xog]ol l-espert mediku hu li jirrelata dwar il-kondizzjoni medika ta' l-attri`i, u mhux li ji[bor ix-xhieda. Li [ara hu li kien hemm *misunderstanding* dwar ]a[a li, g]all-espert, kienet ta' importanza mar[inali u g]alhekk forsi ma qag]adx iqis jekk l-attri`i waqg]etx minn fuq is-si[[u jew wara li ni\let mis-si[[u.
Is-so`jetà konvenuta tfittex li ti[bed argument ukoll mill-fatt illi l-attri`i nsiet li kien e\aminaha l-Kirurgu Frederick Zammit Maempel. Din hija]a[a li tifhimha meta tqis illi ma kinitx l-attri`i li g]al\et li tmur g]and dan il-kirur[u i\da ntbag]tet g]andu mis-so`jetà assikuratri`i u g]alhekk ma kellhiex g]alfejn tfittxu hi.
~ertament, il-fatt li nsiet ma jfissirx illi l-attri`i ma g]andhiex titwemmen.
Il-qorti temmen illi l-in`ident tassew se]] kif xehdet l-attri`i, u hija tal-fehma illi, g]ar-ra[unijiet mog]tija fuq, il-]tija hija tas-so`jetà konvenuta illi ma ratx li l-attri`i ta]dem f'ambjent nieqes minn perikoli \ejda.

Fadal il-likwidazzjoni tad-danni.

It-tabib imqabbad mill-attri`i sab di\abilità ta' tlieta fil-mija (3%), dak imqabbad mill-assikuratri`i ma sab xejn, u dak imqabbad mill-qorti sab wie]ed fil-mija (1%).

Huwa minnu illi ma hemmx sinjali o[[ettivi ta']sara fil-polz ta' id l-attri`i ]lief g]al u[ig]. Madankollu, l-u[ig] ukoll huwa ta' tfixkil fix-xog]ol, tant illi l-attri`i illum qieg]da tag]mel xog]ol li ma je]ti[ilhiex li [[orr]wejje[tqal. Fil-fehma tal-qorti, il-konklu\joni ta' l-espert mediku ma]tur minnha hija wa]da xierqa fi`-`irkostanzi, u sejra toqg]od fuqha billi tg]id illi l-attri`i g]andha di\abilità g]al dejjem ta' wie]ed fil-mija (1%).

Meta korriet l-attri`i kellha tmienja u tletin (38) sena, u g]alhekk *multiplier* ta' tmintax (18) ikun xieraq fi`-`irkostanzi.

Meta korriet fl-1996 l-attri`i kellha d]ul ta' ftit anqas minn erbat elef lira[1], u tela' g]al ftit aktar minn]amest elef u]ames mitt lira fl-1999[2]. G]alhekk, biex tag]mel tajjeb g]a\-\jidiet li jing]ataw fil-[ejjieni u g]at-tnaqqis fis-siwi tal-flus il-qorti sejra timxi fuq d]ul medju ta' sitt elef u]ames mitt lira (Lm6,500) fis-sena.

Id-d]ul ta' tmintax-il (18) sena jkun ta' mija u sbatax-il elf lira (Lm117,000); wie]ed fil-mija ta' dan ji[i elf mija u sebg]in lira (Lm1,170). Billi l-attri`i sejra tie]u bil-quddiem d]ul ta' tmintax-il sena, u wara li tqis ukoll, i\da, illi issa g]addew aktar minn seba' snin minnhom, huwa xieraq li din i`-`ifra tin\el g]al elf lira (Lm1,000).

Il-qorti g]alhekk tillikwida d-danni min]abba telf ta' qlig] fil-[ejjieni fis-somma ta' elf lira (Lm1,000).

B]ala *damnum emergens*, l-attri`i nefqet ]amsa u tletin lira (Lm35) g]all-kura medika[3] u tilfet elfejn u erbg]a u ]amsin lira u erbatax-il `ente\mu (Lm2,054.14) f'*allowances* u sahra[4].

Is-so`jetà konvenuta ma tikkontestax il-*quantum* i\da fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]ha qalet illi "kemm damet barra mix-xog]ol l-attri`i t]allset il-paga kollha. Ma jag]milx sens li meta kienet barra mix-xog]ol tit]allas ukoll ta' l-

---

1 *Fol.* 27.

2 *Fol.* 30.

3 *Fol.* 26a.

4 *Fol.* 26b.

allowances li qed tg]id li tilfet"[5]. Huwa minnu illi l-attri`i baqg]et tie]u l-paga, i\da l-attri`i xorta [arrbet telf patrimonjali g]ax ma]aditx l-*allowances*; ma kienx b'g]a\la tag]ha li ma marritx g]ax-xog]ol, i\da bi]tija tas-so`jetà konvenuta. G]alhekk huwa xieraq li s-so`jetà konvenuta tag]mel tajjeb g]al dan it-telf ukoll.

Il-qorti g]alhekk tillikwida d-*damnum emergens* fis-somma ta' elfejn u disg]a u tmenin lira u erbatax-il `ente\mu (Lm2,089.14), u d-danni b'kollox fis-somma ta' tlitt elf u disg]a u tmenin lira u erbatax-il `ente\mu (Lm3,089.14).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjonijiet tas-so`jetà konvenuta, u tg]id illi kienet is-so`jetà konvenuta li ta]ti talli korriet l-attri`i fuq ix-xog]ol, tillikwida d-danni ta' l-attri`i fis-somma ta' tlitt elf u disg]a u tmenin lira u erbatax-il `ente\mu (Lm3,089.14) u tikkundanna lis-so`jetà konvenuta t]allas lill-attri`i d-danni hekk likwidati flimkien ma' l-ispejje\ mitluba fi`-`itazzjoni.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------

[5] *Fol.* 191.